"Crinul", cofetărie pentru doamne
Editura EUBEEA, Timişoara - 1997

MARIA PONGRÁCZ

TABLOURI DINTR-O EXPOZIŢIE

VÂRTEJ ÎN ALB

(Pictură în ulei, 50/80 cm. Trei
femei, îmbrăcate în alb, îngenuncheate în faţa
unui Crist, care domină spaţiul compoziţiei.

traducere de **Brîndușa Armanca**

Când ierburile au răsărit din buricul pământului, fata simţea o chemare arzătoare, care pătrundea întreaga ei fiinţă. Corpul ei trepida la orice adiere a vântului, porii i se dilatau înghiţind cu sete aerul primăvăratic.

Cu paşi mici, abia măsuraţi, se apropie de fântâna rămasă la marginea pădurii de cine ştie când, din timpul fără de calendar. Se rezemă de ghizdul ei şi-şi căută chipul, scăldat în apa străvezie, care purta mărgeaua ierburilor şi spuma stătută a fluidului încremenit în vârtej. Oglinda cât o palmă, era chiar în mijlocul fântânii şi în ea se legăna o faţă ovală, cu licăriri verzui, împodobită parcă de o coroniţă brodată din sclipirile adâncurilor. Îi venea să se arunce în neantul timpurilor, să devină ea îns\u aşi o veşnicie. Când clipa îi ardea deja în suflet şi în ochi, când trupul tremura uşor şi-şi pierdea contactul cu aerul pădurii, o umbră de copac i se agăţa pe umeri. Rochia-i albă, cusută de mâinile bunicii, a început să ia proporţii. Gulerul dantelat şi mânecile se desprindeau de restul îmbrăcăminţii, ca un zmeu legat doar cu câteva aţe de şold, de umeri, de gât. O pasăre albă, imensă, îi acoperea privirea, trupul, iar ea se identifica, se contopea cu posibilul zbor.

Când l-a întâlnit, pădurea era pustie şi albă. Păşeau, pe zăpada întinsă, calm, atotbiruitor. Ramurile copacilor se îndoiau sub povara de nea, stropindu-i cu albul spulberat de vânt. Se sărutau. Toată fiinţa lor devenise un sărut. şi din fierbinţeala buzelor contopite se năştea dorul. Atunci au trecut printre copaci, cu un tropot victorios, sălbatic şi diabolic cerbii albi ameţiţi de adierea albă a dorului. Clipa rămânea ca un tablou încremenit în ger.

Bărbatul îşi urma calea, iar femeia, îmbătată de visuri, nu ştia de împărăţia singurătăţii. În casa ei totul lua parcă o altă viaţă. Vorbeau mobilele, ferestrele. Cutele perdelelor aruncau umbre cunoscute, umbre vii, cu care putea să dialogheze. Numai în şoapte, numai în suspine...

Cum treceau zilele şi lunile, umbrele se înmulţeau, iar graiul lor, ţesut din cuvinte nerostite aducea ,,de-a viaţă". La început, dialogurile erau foarte simple, chiar banale. ,,Ai mâncat, draga mea? Odihneşte-te, mâine începe din nou totul! O zi, când trebuie să lucrezi, să te străduieşti. Eşti dotată, eşti harnică, eşti, eşti...!" Apoi, când oboseala o cuprindea din ce în ce mai des, şi un colţişor al inimii era parcă atrofiat de nemişcare şi de neatingere, vorba umbrelor devenea mai hotărâtă, chiar biruitoare. ,,Plimbă-te puţin, vezi lumea mai frumoasă, e pentru tine, ochii bărbaţilor te însoţesc peste tot, trupul tău e încă în floare, parfumul dorului tău ademeneşte anotimpurile..."

Fata era tulburată. Nu se aştepta la asemenea vorbă, îi venea să certe umbrele necuviincioase, dar îi erau prea dragi şi prea-singura-comoară, ca să tulbure existenţa lor. ,,Bine, dragele mele, aveţi dreptate, sunt încă tânără, aş avea dreptul la viaţă şi la sărut, şi la toate... dar cu voi, dragelor, cum rămâne?! Trupul mă doare în absenţa voastră, abia aştept să ajung în casă, să mă închid cu voi, să fim numai noi!" Umbrele au izbucnit într-un hohot de râs tăios, care o răneau. Fata parcă simţea cum îi curg şiroaie de sânge pe obraz. Sânge cald, nebunatec, care o îndemna să nu cedeze. Umbrele deveniseră, la văzul acelui tablou, neîndurătoare, neiertătoare, chiar cinice. ,,Du-te, îmbrăţişează-te cu primul venit, trăieşte-ţi viaţa, noi putem să ne retragem în orice clipă!" Fata se speria, implora din nou umbrele: ,,Nu, rămâneţi, fără voi eu nu sunt eu, fără voi pierd visurile, trecutul, viitorul, totul, poate îmi pierd şi albul meu, care mă înconjoară de un timp şi care mă alintă în somn... Poate îmi pierd pacea, liniştea care mă apasă şi mă atrage. Poate îmi pierd şi zborul şi voi fi..."

Vocea umbrelor nu contenea. ,,Tu nu vei fi niciodată mlaştină. Nici apă stătută, nici ger. Urmează-ţi calea, nu vezi că ţi-e greu să mai stai de vorbă cu noi? Sinceritatea noastră nu-ţi mai convine.
Plângi şi suspini când îţi deschidem ochii! Zeul tău, bărbatul mult visat este înaripat de alte femei. Altele, şi mai albe ca tine. Rugăciunile lor se înalţă spre ceruri, suspinele tale rămân înrădăcinate în pământ. Nu, tu nu vei ajunge acolo, unde vrei, niciodată!"

Zilele şi lunile, Şi anii treceau în zbor. Umbrele se îngrăşau. Bunăstarea lor era evidentă. Liniştea lor era doar din când în când tulburată de un gând nerostit, pe care-l simţeau, ca mirosul fumului prevestitor de incendii. În asemenea situaţii se strângeau în unul din colţurile camerei, se înşirau în lanţ, parcă ar fi fost zidurile unei cetăţi,

iar când ea intra în cameră o încercuiau, o strângeau de sâni, o strângeau până la sânge. Nu era o captivitate, era o siguranţă dureroasă, jalnică, era zidul tăcerilor adunate. Se speria şi la gândul că odată acest zid s-ar putea dărâma, sau pur şi simplu să devină transparent, ieşit din secretul cel mai adânc al inimii. Lumea ar fi crezut că este bolnavă, arsă de dorul sărutului de demult, pângărită de vorbele necugetate, de banalitatea existenţei lui cu alte femei şi iubiri, cu altele decât nupţiala albeaţă a cerbilor.

În acea zi era foarte obosită, extenuată de problemele zilnice cu care se înfruntase. Mai mult o teroriza gândul că în seara acelei zile va fi nevoită să zâmbească. Să-şi arate faţa fericirii false în public, nepăsarea ei la vorbele altora cu preţul de a inventa minciuni atât de mari, cu care se droghează şi propriul ei suflet. Trebuia să apară El, cu albul visurilor într-un loc, unde el putea să fie însoţit de alaiul altor femei. Să se retragă într-un colţ, să devină doar spirit, existent-inexistent, real-ireal, culoare-neculoare... Umbrele au sfătuit-o atunci să nu care cumva să facă vreun pas, dar ea le-a implorat:

,,Lăsaţi-mă, salvaţi-mă!"

Umbrele plângeau în hohote când fata a plecat din casă, iar ea le îmbărbăta, spunându-le că va fi bine, că va fi ziua ei norocoasă. Că îi va desprinde sufletul rătăcit printre rochii albe şi atunci va fi numai al ei. Ecoul a rămas mut. Camera tăcea. Mobilele parcă niciodată nu ar fi avut grai, cutele perdelelor se îndreptau, luând forma unor lumânări nearse. Umbrele se retrăgeau în neant, liniştea devenise apăsătoare.

La întâlnirea preconizată el avea braţele deschise. Ochii lui arzând de dor se lipeau de ochii ei setoşi de privire. Atingerea mâinilor era dureros de fierbinte. Cele două femei în alb, văzând această scenă de departe, se apropiau tiptil de el, aruncând un văl deasupra ochilor, învelindu-i în miresmele de odinioară, adormindu-i privirea, stingându-şi sărutările de degete... A fost sărbătoarea lui, victoria lui deasupra tuturor pământenilor. Se înălţa ca un Zeu creator, dezlănţuindu-şi puterile magice. Era un demiurg, iar în jurul lui se învârteau visele vechi şi noi, aspiraţii şi dorinţi de care avea nevoie. El vorbea, cu vorbe, era VIU, era bărbat, adorat şi admirat într-atâta, de parcă i se pregătea răstignirea în iubire.

,,Nu eşti singura persoană pe care o ademeneşte", spunea vocea umbrelor. ,,Ascultă-mă, iubirea ta e fără şanse, nu te apropia de realitatea carnală, ea este înşelătoare. Azi e a ta, mâine vine alta la rând, numai noi rămânem fideli pe veci-vecilor".

Ea era derutată. Se legăna cuprinsă de dor între Zeu şi umbrele create de ea. Era o ameţeală dureroasă, o rănea fiecare gând nerostit, fiecare mişcare întreruptă în mers. Totuşi, aveau curajul de a se apropia, din nou şi din nou, de El. Palpa realitatea în sânge şi-l chema cu toate aripile să zboare cu ea departe şi mai departe. Dorul ei de vis îmbrăca haina durerii, dar albul imaculat şi neted încă persista peste tot. I se deschidea, din clipa aceea, un drum neatins de nici o fiinţă. Ei doi au pornit cu setea muribundului şi au păşit pe caldarâmul

bătătorit de cuie. Tălpile lor erau însângerate, aerul sufocant le sfâşia nările, iar cu fiecare pas făcut de unul spre altul se deschidea câte o rană adâncă. Aşa îi purta dorul dureros până la punctul fără de întoarcere. La cel final.

Umbrele au dispărut fără urme. În camera goală era un aer ce respira dorul. şi totul se învăluia într-un roşu aprins. Albul se evapora, ca un fum ce se împrăştie în neant. Marea de roşu inunda totul...

BĂTRÂN SCĂLDÂNDU-SE

Imaginea bunicului îi apăru toamna, la lumina blândă, filtrată de frunzele platanilor. Obişnuia să iasă în fiecare toamnă în pădurea din apropiere după frunze de platan. Aduna câte un coş. Le netezea cu grijă, le usca, apoi le prindea cu ace, una câte una, pe perete, pândind cu sufletul la gură imaginile imprevizibile pe care le închipuiau frunzele. Îi plăcea mai cu seamă când se conturau siluete de păsări mari, leneşe, greoaie. Ele se potriveau atmosferei încremenite a atelierului său din care alungase de mult mişcarea, animaţia. Îl liniştea prezenţa păsării de frunze stând răbdătoare pe perete, aşteptând resemnată rotirea anotimpurilor...

Întinse pânza pe şevalet pregătindu-se să picteze pasărea de frunze, căreia umbre concentrice îi jucau pe aripi în lumina amurgului. Atinse distrat cu pensula o culoare. Abia după ce pe pânză se răsfăţa deja o dungă vie, aţâţătoare, observă că muiase în violet. Încercă să atenueze nuanţa, însă pensula nu-l asculta, mâna urma supusă voinţa neaşteptată a pensulei. Vrăjit, privi dâra violetă în forma unei cuşme de miel, parcă simţea moliciunea lânii, producându-i un fior plăcut din vârful degetelor prin întreg trupul. Conturul păsării se estompă în semiîntuneric. Pe pânză triumfa cuşma liliachie şi prin lumina violetă pătrunse un glas şăgalnic, cunoscut: ,,Fă-mi chipul!Dă-mi înapoi chipul uitat! Hai, haide, nu zăbovi, străduieşte-te, destul ai stat departe de mine şi eu nu mai am răgaz, mă zoreşte vremea..."

Neîndoielnic, el era: Bunicul, vocea lui încuibată la cuşma liliachie! ştergându-şi sudoarea de pe frunte, pictorul privi ţintă la imaginea ce prindea viaţă pe pânză. Ce vrei de la mine, ar fi întrebat, dar nu fu în stare decât să adauge cu mâna magnetizată pe pensulă câteva semne de întrebare pe cuşma de miel. ,,Ce-i cu tine, pictore, nepoate -- continuă glasul -- doar n-ai să te sperii, viteazule, de-un moş de nouăzeci de ani?! Hai, ia-mi chipul, încearcă, luptă-te acum, până când nu va trebui să-l cauţi în colbul celor uitate..."

Atinse din nou cu pensula înmuiată în violet. Mâna dansa parcă pe pânză. ,,Chipul meu îl vreau. Înţelegi, chipul! Dacă ai să reuşeşti, dacă nu va fi prea târziu.

Merită osteneala, crede-mă, fiindcă al tău va rămâne şi
te va însoţi până la moarte..."
Lumina violetă păli. Licărire de-o clipă şi-atât.
Îşi frecă ochii să alunge vedenia. Era obosit, foarte obosit,
în ultimul timp lucrase fără măsură de parcă s-ar fi temut
că stând se va preschimba într-o pasăre leneşă, greoaie
ce aşteaptă resemnată rotirea anotimpurilor. Nu era frumos din partea
bătrânului să-i ceară tocmai acum socoteală pentru cele trecute.
Abia întors dintr-o călătorie de studii, muncise zi şi noapte
pentru expoziţie, apoi, după succes, urmaseră îndoielile, luni
 întregi de nelinişte. Şi de fapt se gândise de atâtea ori la
bătrân, de mai mult de un an gândul nu-i dădea pace...
Atinse cu pensula culoarea albă şi continuă. şi deodată
îl cuprinse un dor straniu, copilăresc, de bunic. Ar fi vrut să-i
vadă ochii blânzi, bunicul să-l ia în braţe, să-l mângâie,
să-i spună cu voce scăzută şi alintătoare, ca altădată:
puiul meu!
Chipul îl chinuia cumplit. Bătrânul nu se da bătut cu una
cu două: ,,Aşa le trebuie nepoţilor nerecunoscători care mai bine
de doi ani n-au mai dat pe aici! Nepot rău şi necredincios!" -- striga
de pe pânză. Când, pe neaşteptate, din liniile chinuite, răsări
chipul.
El era! Inconfundabil, unic, de neuitat. Bunicul! Venea zâmbind, cu
siguranţa aceluia care are în stăpânire lumea toată. Lumea
întruchipată într-un sâmbure indestructibil -- familia.
Totul era aievea. Închise ochii, îi deschise din nou să se convingă
dacă e vis sau nu, dacă dispare într-o clipită totul şi
în
locul nălucii se aşază iar pasărea greoaie de frunze. Bunicul era
acolo. Chipul lui strălucitor făcea să pălească galbenul frunzelor.
Cămaşa lui ţărănească, apretată, îşi deschidea aripile
de liliac şi trupul său slab se zbătea în aer ca un fluture uriaş
prins în plasă. Numai ochii îi luceau sub sprâncenele zbârlite
pe care se sprijinea ca o fastuoasă podoabă căciula de miel. şi
încă una liliachie! Satul l-ar fi crezut nebun, sărit, unealtă a
diavolului dacă ar fi cutezat să apară aşa ca o paiaţă.
,,Nu-i adevărat! -- îşi scutură aripile pasărea --
bunicul era altfel decât ceilalţi! -- ciripi ea. Hai, haide, caută
acel chip despre care nimeni nu ţi-a spus vreodată că-i ieşit din
comun!
Şi-au spus doar atât: e om bun, bătrânul, e un om minunat,
iubeşte-l, iubeşte-l".
Trecutul se dezmorţi, cu foşnet de frunză veştedă
întorcându-se în zbor uşor de libelulă.
,,Sunt tare singur -- şoptea chipul de pe pânză. Nepoţii au
zburat de la cuib. Poarta veche e prea scundă ca să-i poată primi cum
se cuvine. Nu mai sunt deprins cu oaspeţii. Pe aici nu mai trec decât
păsările aducătoare de veşti şi câte o frunză veştedă
ce se aşază lin pe cuşma de miel."
În atelier se rotea un vânt înăbuşit, neliniştitor.

Fără să vrea, îşi luă pardesiul, deschise uşa şi se îndreptă spre maşina parcată sub nuc. Numai în clipa când îndepărtă de pe parbriz câteva frunze poposite aici, îşi dădu seama că pornea într-adevăr la drum şi poate încă în seara aceasta va bate la poarta bunicului, în sătucul dintre dealuri.

Drumul şerpuia grăbindu-l de parcă roţile maşinii ar fi înghiţit felii de timp. După ce trecu de primul sat, fu încredinţat că e pe drumul cel bun. În ritmul acesta, în câteva ore, îl va revedea pe bunic. I se va înfăţişa teafăr, zâmbitor, iată, aşa arată nepotul tău în plină maturitate, cu tâmplele uşor încărunţite. Ce-i drept, în ultimii doi ani vârsta începuse să-l neliniştească: ,,Hei, pictore, îl zorea parcă timpul, ajunge, cât mai vrei să rămâi tânăr, ai îndată cincizeci de ani!" ,,De-a pururi", ar fi răspuns, dar n-avea cui, timpul nu stă pe loc. Nu l-a crezut nici fata din cauza căreia se certase cu toată familia, nici ea n-a înţeles că anii trec în fugă pe lângă ei cu clinchet cristalin ca săniile iarna... Şi totuşi nu trebuia pierdută acea tinereţe. Dacă şi-ar pierde credinţa în ceea ce a fost, s-ar întuneca trecutul, s-ar pierde rădăcinile şi ar merge mai departe învins, sărăcit, fără să lase vreo urmă în drumul său. Bunicul şi-a lăsat urma, este el însuşi, o urmă adâncă şi dacă ar vrea, trupul lui slab în cămaşa lungă ar putea oricând să reintre în veşmintele vrăjite ale tinereţii, să se reînnoiască falnic pe bidiviul ce mănâncă jăratic, ca-n basme...

În după-amiaza aceea, şoseaua era neobişnuit de pustie. Doar pe drumurile agricole se auzeau tractoare pufăind gâlcevitor.

,,Te joci de-a v-aţi ascunselea -- şoptea cu glasul bunicului vântul de toamnă. Telegramele sale erau un fel de ascunzişuri: ,,Dragă bunicule, aş fi vrut să vin mâine la tine dar mă reţin treburi urgente, voi veni abia luna viitoare". Semnat: Nepotul tău fidel ... sau poate ultimul cuvânt ca scuză, lasă, vine el personal să-ţi ceară iertare pentru întârziere...".

L-a crezut vreodată bunicul pe cuvânt, sau de fiecare dată s-a gândit că astea-s numai vorbe care zboară ca frunzele răvăşite de vântul de toamnă? Maşina gonea pe şosea. Fără oprire, spre ţintă. Nu se mai zăreau prin întuneric nici frunzele galbene zburătăcind pe drum. Curând va intra în noapte, în satul unde, în cămaşa lui cu aripi de liliac, stă şi aşteaptă de mult bunicul.

Când intră în satul de jos, aprinse faza lungă, deşi ar fi trebuit să ştie cu ochii închişi drumul apre casa aceea mică, a patra de la colţ, puţin aplecată, cu două geamuri şubrede prin care parcă nici vântul n-avea chef să pătrundă, ce să caute, acolo nu stă decât un bătrân stafidit căruia frigul nici bine nici rău nu-i mai face, casa care de atâta amar de vreme îl aşteaptă pe el. Coborî din maşină. Bău de trei

ori scurt în fereastră, ca pe vremuri. Trecură minute lungi
până când fereastra se deschise şi, sclipind în noapte,
se ivi aripa de liliac a cămăşii de pânză.

-- Cine-i acolo? - se auzi glasul fără nici o nuanţă de
recunoaştere a sunetului ştiut.

-- Sunt eu, nepotul tău!

Cuvântul banal, de mult nerostit, suna ca un reproş, şi totuşi
amplificat parcă de ecou şi se răspândi în eter primind înţelesuri
neştiute.

Aripile de liliac fâlfâiră întinzându-se într-o
mişcare posesivă ca pentru o îmbrăţişare. Apoi dispărură,
lăsând în urmă un ţipăt scurt, răguşit. Aşteptă
împietrit ca zidurile casei să pornească spre el, să-l încercuiască,
să-l îmbrăţişeze, să-l reprimească. Nimic nu se clinti însă.
Trecu un timp ce i se păru nesfârşit, până când o lumină palidă
licări înăuntru şi, într-un târziu, poarta se deschise.

Dimineaţa, când se trezi căutându-l din priviri pe bunic, nu-şi
mai amintea când a intrat în casă, în ce fel a mărturisit că el
este zadarnic aşteptatul nepot, acum a ispăşit vina prelungitelor amânări.
N-a întrebat nimic bătrânul, nici care din numeroşii nepoţi este el,
nici de ce-a lipsit atât de mult. N-a spus decât atât: „Ai aici un pat cald,
culcă-te, eşti ostenit". Părea din cale afară de împuţinat la
trup şi de bătrân, tare bătrân, ca duhul din inima stejarului, ca
spiriduşul din poveste. Pe faţa mică, mii de riduri fine purtau povara
sprâncenelor sure sub care se adăposteau ochii stinşi, înceţoşaţi.
O, nu, chipul acesta, altul decât imaginea decolorată din albumul cu fotografii,
n-ar fi putut răzbate în lumina atelierului său, era alt chip, unul
necunoscut.

-- Aş voi să mă scalzi -- se auzi deodată glasul piţigăiat
al bunicului. Fă asta pentru mine, nepoate!

Se întoarse nedumerit spre bătrânul ce se foia pe marginea
patului.

-- Făgăduieşte-mi că îmi faci o baie adevărată,
într-o cadă plină cu apă caldă şi că nu mă
păcăleşti ca toţi ceilalţi umezindu-mi puţin faţa
într-un blid şi-atât...

Aripile de liliac se zbătură cu amărăciune în aer o clipă, pentru a
cădea din nou, neputincioase.

-- Chiar vrei, bunicule, să te scald ca pe un copil?

-- Da, asta vreau! Apă bună, caldă... şi spumă multă...
să mă freci bine pe spate, să fiu curat ca neaua... Da, vreau -- repetă
cu obstinaţie -- şi încă azi, la amiază!

O luă ca un somnambul prin sat să caute o cadă. Ciocăni la
fiecare casă mai de vază întrebând dacă nu cumva i-ar
împrumuta cineva o cadă pentru câteva ore. „Ia te uită --
auzea din
urmă -- păi ăsta-i nepotul lui moş Opan, bătrânu-i pe

ducă, o fi venit să-l pregătească. Acu' vrea să-i facă o baie,
că poate-i ultima oară...".

Cada nu se lăsa uşor găsită, degeaba bătuse la toate porţile.
Nu că n-ar fi avut lumea, băi se aflau prin multe case, dar căzile din email
sclipitor îi aşteptau pe copii, pe nepoţi, hai, veniţi, parcă
îmbiau ele, nu vă va lipsi confortul în casa bătrânească.
În ele nu se scăldau trupurile zbârcite ale bătrânilor.

La baltă nu se mai ducea nimeni, ca pe vremuri, acum raţele se
bălăceau nestingherite. Cine s-ar băga azi în apa gălbuie
să-şi păteze costumul de baie? Îl fulgeră o amintire: la
baltă, în culorile vii ale verii, băieţelul acela blond cu
picioare subţiri ieşind din pantalonii scurţi este el însuşi,
iar în spate, cel în nădragi până la genunchi, este Puiu
Bernat, prietenul lui plecat la şcoală la oraş. Acum e medic, nu
s-a mai întors la sat. De-ar fi acum aici, şi-ar mai aminti Puiu
Bernat de ziua aceea nesfârşită de vară? N-aveau mulţi
băieţi pantaloni ca ai lui Puiu, pantaloni ,,serioşi" din
pânză de casă, lungi până la genunchi, azi nu i-ar mai
îmbrăca nimeni, dar pe atunci erau de nepreţuit. şi-ar mai
aminti cum i-au şterpelit băieţii pantalonii de care era aşa
de mândru şi cum s-au întors amândoi înfăşuraţi
în modeştii pantaloni scurţi, sfâşiaţi în două,
sacrificaţi pe altarul prieteniei, tulind-o printre strigătele
batjocoritoare, spre casă?

,,Asta era", gândi îndată ce filmul amintit luă sfârşit,
,,asta e, numai la părinţii lui Puiu Bernat ar putea găsi cada
căutată!". Porni în grabă pe deal în sus, fără să
se mai sinchisească, de privirile cercetătoare ale vecinilor, fără
să mai întrebe nimic, îndreptându-se sigur pe sine, cu pletele
în vânt, spre casa Bernat. În locul clădirii de altădată,
văruită în albastru, se înălţa acum o vilă
impunătoare cu etaj. Mama lui Puiu, drapată cu-n capot de catifea,
cu basma de mătase, se zori să deschidă.

-- Ei, dar văd că nu i-am uitat pe vechii prieteni! Dar poftiţi,
intraţi, vizita unui asemenea artist de renume ne onorează...

Pătrunse în sufrageria confortabilă, trecu în grabă
pe lângă comorile expuse aici, vase orientale, cristale, ignorându-le,
căutând cu ochi lacomi obiectul râvnit. şi deodată, parcă
sub efectul unui descântec, în mijlocul unei încăperi
parchetate, căptuşite cu persane, apăru o cadă uriaşă,
albastră, ca un tron solitar.

-- Camera asta o arajăm pentru nepoţel, dar vai, nu vă uitaţi la
prăpădita aceea de cadă, o ţinem aici să nu cumva să se zgârie
până vin faianţarii să termine baia!

-- Cada, cada! strigă el ca prin vis -- Asta căutam. Vă rog,
împrumutaţi-mi cada asta!

Capotul de catifea tresări, se legănă sugestiv, ei poftim,
abia a sosit şi n-are altă treabă decât să facă baie!

-- Vă rog, vă implor, împrumutaţi-mi-o, o plătesc dacă
i se-ntâmplă ceva...

-- Fie, luaţi-o, am să-i povestesc nepoţelului ce pictor renumit a inaugurat-o. Nu duc ei lipsă de nimic, copiii, să vedeţi ce căzi au acasă, una roz, alta cafenie...

Nici nu-şi dădu seama când apărură vecinii şi încărcară cada albastră, nici când mama Bernat îi îndesă în buzunar şamponul de baie. Micul alai porni în urma căruciorului pe care trona albastră, strălucitoare, cada. Femei şi bărbaţi se alăturau pe drum păşind fără zgomot, murmurând cu evlavie că bun şi cumsecade om a mai fost moş Ioan. Ceasul bătu amiaza când ajunseră în curtea bunicului. Cada fu aşezată pe doi butuci, în mijlocul grădinii, între florile de toamnă ce o străjuiau ca nişte lumânări înalte.

Pasărea de frunze se înălţă în văzduh rotindu-se deasupra straniei privelişti.

Când în fine cada fu umplută cu apă încălzită de vecini în mari ceaune, veni rândul şamponului să desăvârşească minunea: apa se preschimbă într-un aşternut moale, parfumat, îmbietor...

Intră în casă să-l aducă pe bunic. Vecinii îşi scoaseră cuşmele de miel, femeile îşi împreunară mâinile ,,vine bătrânul, se duce bietul bătrân, se duce pentru totdeauna..." Îl luă în braţe, era uşor ca un copil. Legănându-l, dezmierdându-l, purtându-l ca pe un prunc, murmura întruna: ,,Cada, uite cada..." Îl scoase din cămaşa cu aripi de liliac, îl lăsă să alunece în cadă. şi atunci un zâmbet înflori pe faţa bunicului mai alb decât un crin între florile grădinii, peste care toamna aruncă un văl arămiu.

Acest ultim chip îl luă cu sine pe bunic pentru a-l duce în atelier unde, încremenită aştepta pasărea de frunze.

TORS

(Variaţiuni din ghips, aşezate pe un soclu gri.
Figurile ciuntite se înşiră într-un ritm macabru.
O lumină stranie cade pe bustul contorsionat
al unei figuri şterse, fără cap şi fără mâini.)

În zorii zilei se trezi şi observă că un fluture negru, cu aripile lipite de geamul ferestrei, întunecă cerul. În sufletul lui era un miez de noapte, iar în piept o durere acută. Simţi cum îi sugrumă răsuflarea o ultimă rază de lumină care venea palid şi nesigur dinăuntrul trupului său. Era o stare de captivitate aproape indescifrabilă. ,,Nu mai am nici o şansă! Sunt pierdut!" -- gemu. Câinele, care stătea de veghe liniştit lângă pat, tresări la suspinele stăpânului, se apropie de el, linse uşor, cu limba-i fierbinte degetele de la piciorul stâng, scos de sub plapumă. În acest moment un gând neiertător îi străfulgeră prin creier: ,,El e vinovatul! Nu pot să mă ascund până ce lângă mine e acest animal!" Lovi cu piciorul botul prietenului său fidel, care nu

înţelese prea mult din acest gest neobişnuit şi încercă să repete apropierile lui duioase.

Fluturele stătea pironit pe fereastră. La un moment dat i se păru că mişcă din aripi, că ar vrea să intre în cameră, să-l sfâşie, ca un animal de pradă, corpul lui zdravăn, puternic dar putu trece de sticla groasă şi rezistentă. ,,Trebuie să mă grăbesc! Nu mai am timp de pierdut!"

Se ridică din pat, se îmbrăcă cu gesturi nervoase, apoi îi puse câinelui zgarda şi-l luă cu el.

La această oră blocul încă era liniştit. Somnul dulce al dimineţii îi legăna pe aripi de vis pe cei rămaşi şi împăcaţi cu soarta. Numai el n-avea astâmpăr. Avu senzaţia că şi liniştea declanşează o goană nebună, iar drept ţintă este el, păcătosul. ,,Omul cu câinele!", cel care-i sfidează pe toţi, care umblă cu informaţii şi denunţuri anonime. N-a fost pentru întâia oară că a denunţat pe cineva, şi totuşi, victima ridicată cu o zi în urmă de oamenii legii, parcă l-a împins în pragul unui abis imaginar. Cel denunţat era un ticălos, un hoţ şmecher, prefăcut în om de afaceri, şi totuşi... Nu trebuie să-l reclame. Încărca prea mult lista faptelor sale din ultimele decenii, era ca o piatră agăţată de gâtul sinucigaşului. Denunţ anonim, denunţ confidenţial, omul cu câinele ne-a informat, omul cu câinele a avut dreptate...

Ieşi în stradă şi ocoli clădirea. Porni în pas alergător, parcă ar fi făcut obişnuita lui gimnastică de dimineaţă, pentru fortificarea organismului. Numai aşa îşi păstrează omul condiţia fizică! Aerul curat, ajuns direct în plămâni, mişcări elastice ce-ţi masează muşchii, stare de deconectare totală...

Câinele îl urmă cu fidelitate ca totdeauna, îi amuşină paşii, lătrând scurt, din când în când, de fericire. ,,Taci, javra dracului! Te omor!" - strigă la animal. Câinele se opri nedumerit, apoi continuă să-l urmeze încrezător, ataşat, invulnerabil. De cinci ani de zile trăiau împreună, nedespărţiţi, omul şi câinele. Au trecut chiar cinci ani de când l-a părăsit soţia, împreună cu fiica lor, şi de când şi-a făcut rost de acest câine. El a îndemnat-o pe nevastă-sa să plece urgent şi cât mai departe, în străinătate. Măcar ele să fie în siguranţă, că aici nu se ştie ce se va mai întâmpla... Au plecat plângând, cu dorul lor afişat pe obraz, pe ochi, pe trup. Au plecat parcă la înmormântare, triste, negre de supărare, neconsolate. Le-a promis atunci că aşteaptă şi el ocazia, apoi se vor reîntâlni... Au trecut cinci ani. Timpul nu se dezmierda, nimic nu se mişca din loc. Din ce în ce mai mult simţea că devine robul propriilor sale păcate. Greutăţi nebănuite stârneau pe trupul lui, îi apăsau creierul, care sub povara lor parcă, începea să se dizloce. A devenit un nebun singuratic, bolnav de soartă. Deseori auzea plânsete venite spre el din depărtarea anilor. Gemete nesfârşite care au încărcat atmosfera din jurul lui, au consumat încetul cu încetul liniştea clipelor, au născut

fluturi negri cu gheare, care întunecă cerul cu aripile lor...

Era o zi de februarie zvăpăiată, primăvăratică. Aleea, care ducea spre malul râului se întindea sub picioare ca un covor moale. Zăpada topită a spălat iarba ascunsă de sub nămeţi şi un verde proaspăt şi catifelat foşnea sub paşii lui grăbiţi. Apa râului purta încă sloiuri de gheaţă. Un mormânt rece şi adânc, care parcă aştepta un trup cald să se scufunde, să fie măcinat de viu de curenţii puternici şi ucigaşi, iar spuma ultimelor răsuflări să formeze o undă de trecere între viaţă şi moarte.

„Dacă mă arunc, acum, în apă, totul va fi bine" -- gândi omul -- „Voi avea o călătorie lină. Braţele-i vor amorţi, picioarele-i vor încremeni, iar trupul meu va deveni o piatră. Mă voi scufunda încet, purtând coroana sloiurilor de gheaţă. Voi fi răstignit pe valuri, ca un sfânt..."

Se apropie de malul abrupt. Un pas greşit, un pas fatal şi totul se va sfârşi. Câinele, parcă simţind pericolul, începu să latre. Era mai degrabă un strigăt încrâncenat, fără de speranţe... Apoi dansă în jurul lui, să-şi vrăjească stăpânul, cu o tandreţe nebunatică, dar totul era în zadar. El văzu doar nişte umbre negre, iar ghearele întunericului încolţiră în pieptul său. Îl prinse brusc pe câine şi-l aruncă în apă. Un ghemotoc negru luă traiectoria cerului, apoi căzu neputincios chiar în mijlocul râului vijelios împânzit de gheaţă. Capul animalului sângera de la izbitura cu un sloi încremenit,
dar lupta din răsputeri să iasă cumva la mal. Valurile se înălţau. O perdea uriaşă îl înveli şi-l ridică pe altarul neantului.

El mai rămase pe mal şi simţi cum ierburile încolţesc şi cresc sub picioarele lui, şi-l imobilizează. Îl obligă să asiste la ultimele zbateri, fără sens, ale câinelui, care se ridica apoi iar se scufunda.

Când totul se sfârşise, abia atunci, a putut să se urnească din loc şi să meargă mai departe. Singur.

O tăcere sinistră se instală în jur. „Gata, s-a terminat! Nimeni nu-mi va mai spune, iată omul cu câinele!" Acum poate să-şi schimbe viaţa, să devină ca ceilalţi, un ins blond, înalt, bine făcut, fără alte semne speciale de recunoaştere. Vru cu tot dinadinsul să se convingă că aşa vor sta lucrurile şi porni spre aleea centrală, unde se plimbau deja câţiva tineri. Când ajunse în apropierea unei perechi observă că fata îl strânge de braţ pe băiat şi-i spune înfricoşată:
„Mi-e frică de acest individ, care ne urmăreşte! Arată groaznic cu scurta aia de culoare vişinie..."

Da, a mai rămas scurta, la asta nu s-a gândit. O poartă de câţiva ani, în sezonul de iarnă. E îmblănită, călduroasă, îi stătea bine şi culoarea, deşi într-adevăr este ieşită din comun, chiar stridentă. A primit-o cadou la ultimul său Crăciun petrecut împreună cu familia. Brusc, îşi scoase scurta şi se grăbi iar spre malul

râului. Îşi aruncă haina în apă. Simţi cum îl pătrunde frigul, o răcoare dureroasă şi atotcuprinzătoare punea stăpânire pe trupul său. Era acum prizonierul iernii şi încerca să evadeze. O luă la fugă să ajungă cât mai repede acasă.

Când a intrat în cameră a simţit cum îl atacă săgeţile de lumină. Nişte cercuri luminoase, înfipte în trup. Fluturele negru, între timp a pătruns în casă şi s-a aşezat pe unul din pereţi. Hârtiile au ieşit din sertarele biroului şi din fundul dulapurilor acoperind podeaua. Un morman de hârtii se întindea pe jos, provocator. „Citeşte-ne, aminteşte-ţi ce ai făcut, omule! Suntem martorii tăi! Suntem conştiinţa ta! Trecutul tău"

Ca turbat, se apucă să rupă tot ce-i ieşi în cale. Rapoartele, notiţele, jurnalul, mărturisirile făcute conştiincios, scrise mereu în două exemplare. Rupse şi fotografiile amestecate printre hârtii. Gura, urechile băieţaşului blond şi frumos, aşezat pe fotoliu, pe lângă care stăteau mama şi tata zâmbind fericiţi. „Iată-l pe fiul nostru! Iată comoara noastră căreia i-am dat viaţă!" Rupse certificatele şi diplomele primite la absolvirea claselor de şcoală. Sfâşia notele de zece cu neruşinarea repetentului. Fulgi mari şi albi, pătaţi de cerneală sau de banda neagră a maşinii de scris se învârteau în jurul său. Vârtejul deveni tot mai ameţitor şi sufocant. Conştientiza la un moment dat, că în caz de nu pleacă urgent din cameră, va fi înmormântat sub acest morman ce se înălţa din bucăţelele de hârtie.

Fluturele trona nemişcat şi sadic pe perete, ca o cucuvea neagră. „Ieşi de aici!" - urlă turbat, „Nu mai ai ce căuta la mine. Eu plec, mâine voi fi alt om, pe mine nu mă va mai identifica nimeni! Prada ta se transformă, va fi ca ceilalţi, nu va mai avea nici un semn distinctiv, nu va mai avea nici trecut, nici prezent... Va fi un fluture alb care zboară cine ştie unde şi când, dar zborul îi va fi salvarea, îi va dărui viaţa-i stinsă adineaori...
Parcă auzi un chicotit, de undeva, din apropiere. „Omule cu ochii albaştri, tu nu te poţi ascunde! Te vor trăda ochii, perlele cu care te-ai născut, pe care ţi le-au dăruit părinţii şi bunicii şi cine ştie ce altă ramură a strămoşilor tăi.
Omul blond, cu ochii albaştri, el este trădătorul! Vezi ce lumini tresar din privirile tale?!... Scapă de scântei, omule, fii orb, fii întuneric ca sufletul tău păcătos!"

Îşi pipăi cu înfrigurare ochii. Simţi că o rană adâncă, care sângera lin pe undeva înăuntrul globilor săi oculari, îi tulbură privirea. Se repezi la oglindă, dar imaginea propriei sale figuri era înghiţită de aceasta. Trăsăturile îi fură absorbite de luciul rece al sticlei. „A fost odată, ca niciodată..." Minţi, ticălosule! -- urlă şi-i dădu un pumn oglinzii, care se sfărâmă râzând şăgalnic.

Fluturele negru şi hidos se desprinse din perete şi se instală în mijlocul mormanului de hârtii. Cu aripile sale imense indica acum un

sertar încuiat. El urmă porunca monstrului. Deschise sertarul în care ţinea obiecte adunate de-a lungul anilor. Obiecte fără valoare, fără amintiri, adunate fără sens, aruncate acolo la învălmăşeală. Din mulţimea lucrurilor, mâna lui, acum stăpânită de voinţa fluturelui negru, dădu de nişte ochelari de orb. Îi scoase şi şi-i potrivi pe ochi. Ochelarii se lipiră pe obraz, de parcă erau crescuţi din pielea şi din carnea lui, de parcă acolo erau de când s-a născut. Îi aparţineau organic, firesc. Fluturele, văzând acest gest, dădu aprobator din aripi. O bucurie macabră se instală în atmosfera sumbră a camerei. ,,Ochelari vrăjiţi, ochelari magici care îţi vor aduce libertatea mult dorită! Te vor ascunde, te vor apăra, acum poţi umbla, poţi ieşi în lume!"

Uşa parcă se deschise singură. Nedumerit se îndreptă spre ieşire. Îl cuprinsese dorul zborului şi simţi cum îi cresc braţele şi-l ajută să-şi ducă mai departe povara trupului. Va pleca în linişte, se va plimba ziua-n amiaza mare în centrul oraşului, printre oameni, se va apropia de ei, le va simţi răsuflarea, se va împodobi cu vorbele lor rostite, cu gesturi firești. Va fi iar un om! ,,Voi renaşte din şoapte şi din zâmbete, din priviri curate!" - repeta obsedat de propriul său vis.

Îşi luă zborul pe scări ca un copil zburdalnic şi fericit. Se amestecă printre oamenii care mergeau pe străzi zgomotoşi şi voioşi, fiecare spre ţelul lui bine ştiut. Elanul lor îl cuprindea ca o forţă magică, îl sălta din loc şi traversa străzile. Era nevăzut, o prezenţă firească, neglijabilă. Inima lui s-a umplut ca niciodată de dorul vieţii, pe care a visat-o doar pe furiş, la care a renunţat, fără ezitări, cândva, de mult. ,,A fost odată, ca niciodată..." A fost un coşmar, care acum iată se spulberă. Se va lumina totul în jur, şi el va fi învăluit în raze. Îi veni să danseze feeric, să se cuprindă într-un vârtej infinit.

Mai întâi l-au trădat braţele care adineaori erau ca nişte aripi. Acum căzuseră inerte pe lângă corp, greoaie, atârnând de umerii lui cu greutatea plumbului. Apoi i se împotmoleau şi paşii. Traversa greoi, clătinându-se, apoi mergea târâş... Înainta anevoios, cu mişcări ca nişte strigăte dureroase, neputincioase. Iar întunericul se apropie grăbit, îi învelea privirea cu o negură înspăimântătoare. Cu gesturi înfricoşate încercă să scape de ochelari, dar totul fu în zadar. Ramele i s-au înfipt deja prea adânc în piele, au prins rădăcini în carnea obrazului, lentilele negre i-au şters luciul din ochi. Pe faţa lui curgeau şiroaie subţiri de sânge, un ultim fior cald, omenesc.

-- Ajutaţi-l pe săracul orb! -- auzi din apropiere -- Ajutaţi-l pe orb! Poate vrea să traverseze strada. Poate doreşte ceva şi el, ca toţi oamenii!

Încercă să le explice cu gesturi că el de fapt nu e orb, că era doar o stare de slăbiciune trecătoare. Se sprijini de gesturi, fiindcă simţi că vorbele lui s-au înecat înainte de a le

fi putut rosti.

Şi totuşi, trecătorii n-au rămas nepăsători. Se adunaseră în jurul lui ca într-o horă stelară. Braţele lor erau întinse spre el. Mii de braţe, ca o caracatiţă imensă care vroia să-l cuprindă, să-l ridice la lumină. Trupul lui alunecos scăpa printre aceste mâini salvatoare şi căzu pe caldarâm. Un pocnet puternic şi ochelarii lui se sfărâmară în bucăţi. O pulbere neagră se înălţă în jurul său, învelindu-l în taină.

Lumea din jur îl privi amuţită. Nici vorbe, nici gesturi, nici răsuflări calde. Numai priviri încremenite în aşteptare.

Într-un târziu deschise ochii, învingâdu-şi durerea înfiptă în pleoape.

În jurul orbitei ochilor erau acum două coroane de suliţi. Mai văzu o străfulgerare, ca o flacără aprinsă în întuneric, apoi se instală o beznă adâncă. Orbul rămase pierdut în timp şi îngrozit de propria-i făptură.